

רונית רם

עיוון בסיפור אדוֹן זָקָן מְאֹוד עִם כְּנֶפֶיִים עַנְקִיּוֹת גַּבְרִיאֵל גְּרָסִיתִיָּה מְרָקָס

הסיפור "אדון זקן מואוד עם כנפיים ענקיות" (1968) נכל בקובץ **הסיפור העזוב** של אמן על ארנדירה הרגמה וסבתה האכזרית. הסיפור נפתח בנסיבות של האיש הזקן, בעל הכנפיים, בחצר ביתם של פלאוי ואילטנדה ומטטייס, בעבר זמן, במעופו של האיש אל עבר האופק. במהלך הסיפור תוהה הקורא כיצד ניתן להבין תופעה מוזרה זו של איש בעל כנפיים; האם לפני מעין מהתלה, או مثل אוולי סיפור פנטסטי? עד לסיום הסיפור נותר הקורא נוכח השאלה באילו "פתחות" עליו להציג עילמת לסתור את הheid ובאילו כלים ישמש כדי לחושף את משמעות היצירה.

ליצד לאפיין את התופעה התמונה?

הדמיות הפעולות בספר או הן מנשות להתמודד עם התופעה המוזרה שנטgalתה לעיניהם. אמנס, בנבדל מן הקורא, אין מוטרדות משאלות של סיוג זיאני, אולם הן נובאות נוכחות היסודית הבלתי מוכרת שחדרה למציאות חייה ומנשות להבינה ולפרשה. הדמיות פועלות בהתאם לדפוסי החשיבה הרווחים בתרבות ובחברה, שעל פיהם לכל אירע ישנה סיבה וניתן לטעוג תופעות ולהצמיד לכל תופעה את התווות המתאימה לה. פלאוי ואשתו מניחים כי האיש המכונף הוא ניצול מספינה טרופה, ואילו השכנה, המוחזקת בעיני התושבים כמו שבקיאה בכל ענייני החיים והמוות, מסוגת אותו כמלך, ומນמקת את בואו לבית פלאוי ואליינקה במהלך בנס הפוט. גם הרופא מנסה את כוחו במתן הסבר לתופעה. בנויסו את הכלים המקצועיים המוכרים לו היטב, והוא ניגש לבדוק את האדם-מלך ומציג דיאגנוזה מופרכת שעל פיה כנפיו של היוצר טבעיות והגיוניות לגמרי, ורק מפליא הוא מודיע לנו ניחנו גם שאר בני האדם בכנפיים. תגובתו של הרופא אינה מסויימת לתושבי הכפר להשליט סדר בתופעות. להפק, היא רק מטשטשת את החבנה בין הנורמלי לבין מה שאינו נורמלי. האב גונסאגה, נציג הממסד הדתי, אף הוא רואה עצמו מחויב לבוא ולתת את הסבריו. אולם מתרבר כי גם שאמור להיות מקורב אל העל-טבעי אינו מסוגל להסביר את המתרחש אלא בהתאם למושגים הממסדיים המוכרים לו. האב גונסאגה דוחה את האפשרות ליחס קדושה לבעל הכנפיים, מכיוון שמתברר לו שהוא האחרון אינו יודע לטינית - שפת האלים. بالإضافة זאת, הוא שולף את הגראה הדתית המקובלת הרואה באיש המכונף שטן שריד לארץ כדי להציג את בני האדם מדרך הישר.¹ אולם, מקובל במערכות היררכית, חשש האב להיות הפסיק הפסק האחרון בשאלת. لكن הוא מחשש תשובה אצל החגמון הממונה עליו, מתוך כוונה שהוא יפנה לארכיהגמון הממונה עליו, וכך הלאה. אולם הסמכות העלונה ברומא, זו שאותה כרואה כביכול לקלוט את השמיימי, אף היא נאחות בטפל ובטריוויאלי.

¹ במסורת הנוצרית מכונה השטן בשם לוקיפר, והוא המלך הנגוף, שהאלוהים גירשו מן השמים לעונש על חטא הגאות.

(הנוצרים מוחים את דמותו של הרע בעולם ונימקו זאת במאבק כורות הרשע בכוחות הטוב של האלוהים.)

בא להסביר את קיומו של הרע בעולם ונימקו זאת במאבק כורות הרשע בכוחות הטוב של האלוהים. למסורתות אלה מתייחסת גם חזקנה הידנית, "אשר בעינה המלכים של ימיינו אינם אלא פליטים מאיזו קבוצה שמיימת".

חויפות על קווצר השגתה. מהוותיקן מגיעות שאלות הבחירה בנוסח: האם יש לשבי טבור או האם שפט דיבורו דומה לשון הארכית.

מתוך האמור לעיל, ניכר כי תושבי הכהר מתקשים למצוא סיווג הולט לתופעה. האיש בעל הכנפיים אינו שijk לשום תבנית מוכרת: מצד אחד נוצר מאנשי המקום לשינוי לעודת מלאכים, שכן בינווד להם - המתוארים כצעריטים, ואף ילדים יפים וצוחרים - הוא זקן, מסריך ומכוור. גם אין אפשרות להיחלץ מן הקושי בטענה שהיצור הוא מלאך רע או מלאך המות, כי עובזה היא שאיש אינו נזוק ממנו והתיינוק אפילו מחלים ממלחמו. מצד אחר, על אף העובדה הזהן דומה בגוף ובתכונותיו לשאר בני האדם, אין אפשרות להגדירו כיוצר אנושי. אצל דמויות שונות בסיפור קיימת אמונה נתיה לטשטש את ייחודה, אולם עובדה היא כי האיש הוא בעל כנפים, ובסיום הסיפור אף מתברר שהוא מסוגל לעוף. סיטואציה מעורפלת זו איננה נוחה לאנשי הכהר ומעודדת אותם לטעות הכהנים בברזל מלובן. עצווע כד' לגלוות מה יש בתוכו, הם צורבים את ברשו של בעל הכנפיים בברזל מלובן. הסטייעותם בברזל לטימנו בקר מתקשרת גם לעובדה, כי אין סיווג ראוי מתיחסים התושבים אל היצור הבלתי מזווהה כל חייה. תחילת הם מדים אותו לעוף טורף (פערס) ולאחר מכן משכנים אותו בלול העופות, וזאת למורות שפועלות אלה עומדות בסתירה זו לזו, שכן, אילו היה היצור עוף דורס היו העופות בלול נטרפות.

תוֹן כִּזִּי חַיפּוֹשׁ אַחֲרֵי הַסְּבָרָה לְתוֹפּוּה הַעֲלוֹמָה שְׁקוּעִים הָאָנָשִׁים בְּשָׁאָלָה, אִיזוֹ תְּנוּלָת יָכֹלֶל הַפְּרִיקָמָה. הַאֲפָשְׁרוּתָה המועלות הָן קּוֹמִיּוֹת וּמִיצְגּוֹת טִיפּוֹסִים שָׁוֹנוֹת בְּאוֹכְלָוִתָּה: הַפְּשָׁוֹטִים מַבְקָשִׁים לְמִנְטוֹתוֹ לְרַאשׁ הָעוֹלָם; הַשְׁנוּנוֹם יוֹתֵר מַנְבָּאִים לוֹ שִׂתְמָה גְּנֻרָל בְּדֶרֶגֶת חַמִּישָׁה כּוֹכְבִּים, כִּדְיַיְנִיחַ בְּכָל הַמְּלָחָמֹת; וּבְעַלְיַהֲזָן מַצְיעִים לְשָׁמְרוֹת לְהַרְבָּעָה, בְּמֶטרָה לְהַשְּׁבִתָּה גֹּזֶעֶל גְּבָרִים, חַכְמִים וּבָעֵלי כָּנֶף, שִׁיתְמָזְדוֹזָוּ טֻבָּוּ יְוָתָר עַם הַנְּהָגָת הַיּוּקָם. בְּצֵד כָּל אֵלָה יְשִׁיחַ יְחִידִים המבקשים להציג טובות הנאה פרטיות מִן הַעֲנֵין: אַלְיטָנוֹה מִנְצָלָת אֶת סְקָרְנוֹתָם של הַתּוֹשְׁבִּים וּגְבוּהָמָם דְּמֵי כְּנִיסָּה; הַחֲולִים וּהַנְּדָאִים צְבָאִים עַל הַבַּיִת בְּבַקְשַׁת יְשׁוּעָה; בָּעֵלְהַמּוֹת תּוֹלְשִׁים אֶת נַצְוָנוֹתוֹ שֶׁבְּעַל הַכָּנֶף בְּגַעַת בָּהַן בְּמוֹמִיחָם וּמַחְרִיפִים בְּכֵךְ אֶת חָולְשָׁתוֹ וְאֶת עַלְיבָּתוֹ. לְכֹאן יְשִׁיחַ הַהַמּוֹן הַפְּשָׁוֹט, הַמְּתִיחָץ אֶל הַיּוֹרֶג כָּל חַיִת קְרָקְסָ? שְׁנוּעָדָה לְסִפְקָה לְהַטּוֹטִים וּשְׁעוֹשִׁים.

אֶל הַיּוֹרֶג חַרְגָּגָה כָּל חַיִת קְרָקְסָ? שְׁנוּעָדָה לְסִפְקָה לְהַטּוֹטִים וּשְׁעוֹשִׁים אֶל הַצִּיבּוֹר, שְׁתַּרְמַטְבָּעָז אַחֲרֵי טְנָצִיוֹת וְאַחֲרֵי גִּירְוִוִּים חֲדִישִׁים, מַאֲבָד עַנִּין בְּבָעֵל הַכּוֹנְפִּים בְּרַגֵּעַ שְׁבוּ מַגְעֵיה אֶל הַכֵּרְהָאִישָׁה שְׁהַפְּכָה לְעַכְבִּישׁ. מִפְנָה זוֹ מוֹסְבָּר בְּסִפְרָו גַּם בְּשִׁקְוֹלִי כְּדָאוֹת נְוֹסְפִּים: דְּמֵי הַכִּינִיסָה שְׁגַבְתָּה הָאִישָׁה הָיוּ נִמְכוּם מְאֵלה שְׁנִדרְשָׁוּ כִּדְיַיְנִיחַ אֶת הַאִישׁ-הַמְּכוֹנָף. יִתְרַעַל כָּנֶף, בָּעֵד הוּא זִיכָּה בְּקֹשִׁי אֶת קְהָלוּ בְּמַבְטָה (מַעֲשָׂה הַמְּתִפְרָשׁ בְּעֵינֵי הַצִּיבּוֹר כְּזַלְזָל מִצְיָדוֹ), הַתִּירָה הָאִישָׁה-עַכְבִּישׁ לְהַצִּיגָה בְּפִנְיהָ שְׁאָלוֹת בְּנוּגָעַ לְמִצְבָּה, וּבְתִשְׁבוֹתִיהָ סִפְקָה לְקַתְלָה מְלוֹזָרָה סְנִיטִמְנָטִילָה שְׁהִיוֹתָה תְּמוּרָה מְלָאָה לְכַסְפּוֹ. גּוֹרָם

² ייחסֶט של תושבי הכהר לבעל הכנפיים בסיפור זה זומנה ליחסו של הקהל לאנרכזום בסיפור "אמן והעימתי" של קפקא (סיפור שהופיע על כתיבתו של מרקס). כמו בסיפורנו, גם בסיפורו "אמן והעימתי" מתחקה הצעיר אחריו זמות ויצאת דומן, מציק לה וחושד בה בהתחוויה. בשני הסיפורים משכנן התהמון את חריג בבלב ומשיק אותו אל עולם תקרכקס. ובשניהם - מאבד הקהל עניין בתופעה ונוהה אחר גירויים אטרקטיביים יותר, כגון אחריו האישה שפהכה לי... בסיפורו של מרקס, או אחר הנדרל שי"אמן והעימתי" של קפקא. היפוך האישה לעכבר מוכיח אף גייגר סכ"ז, גיבורי "זגלגול" של קפקא, אשר כס בדורו אחד, ראה את עזמו ותינה להפוך לשוץ ענק...).

חשוב נוסף, המעיד על כך שהחכפייה באישה משתלמת יותר, והוא שהאישה-עכבר, בנבדל מן האיש-המכונף, מגיבה ופעלת על פי ציפיות ה挫פּים. הקהל אינו מוטרד מן המטאอมרפוזה (ט' פ').

שהתחוללה בה, כי היא חושפת בפניהם את המנייע להתרחשות (אי-ציותות להוריה), מה גם שסיפורה מלאה במסר חינוכי התואם, כנראה, את נורמות המוסר המקובלות על הציבור. איש בעל כנפיים היה ונשאה מעבר למשגטם. لكن מגלה הציבור רוחב לב כלפי האישה ומתיל לתוך פיה כדוריبشر טחון, בשעה שעלה האיש המכונף הוא משליק אבניים וצורב את בשרו.

המספר האירוני

הסיפור נמסר מפיו של מספר כל-יודען, חיוני, אשר מתאר את החתרחשויות בוגר שלישי. מספר זה אינו מסתפק במתן עובדות בלבד והוא מלאהongan אונן בהבעת דעתו ובחיוויו שיטופיים עריכים. לדוגמה, בהתייחסו לאיש-המכונף אומר המספר כי "המעלה העל-טבעית היחידה שלו הייתה הסבלנות". האירונית מתבטאת בכך שהאייפין שנבחר כדי להציג על אי-ஐויתו העל-טבעית של האיש-המכונף - סבלנות - הוא תכונה אנושית. המספר זו כאן לתושבים שמקיימים וממניכים את גודל הפלא שנגלה לעיניהם ומצין כי דרישים כוחות יוצאים מגדר הריגל כדי לשאת את טורנדנותם.

כבר הזכרנו קודם لكن את מאיציו הכהלים של הממסד הדתי לסתת הסבר להנפעה החരיגנה. הטופתיו של האב גונסאגה מוצגת על ידי המספר כמיותרות וכבלתי רלוונטיות. האב מזהיר את הציבור כי "שלטן מנהג רע לשתמש בהטעותים של קרנבל כדי לבבל את קלי הדעת". אולם בורור יכול כי מי משתמש בסיפורנו בהטעותי הקרקס אינו בעל הכרנפיים (נאמר כי הוא "היה היחיד אשר לא נטל חלק באירוע החוגג שביבוי"), כי אם תושבי הכהר, המתיחשים אליו כל חיית קركס בהשליכם לעברו דברי מאכל. במקרים אחר אומר המספר כי "האב גונסאגה ריסן את קלות דעתו של החמון במרשם תוצרת-בית", עד שיגיע פסק הדין הتسوي בדבר טبع של השבוי. מחיוים אלה ואחריהם ניכר כי בעיני המספר נציגי הדת אינם בעלי עליון על אנשי הכהר הפשוטים. יותר מכך, הוא מבקר את העמדת הפנים והיומרנות שלהם, כאילו הם שלוטים במצב ובכך יוצרים אשלה כי מי שעומד בראש ההיררכיה הדתית-פרקיזותית מסוגל לספק פתרונות לבעה.

לעיתים משתמש המספר בלשון סגי נהור כדי לחוות את דעתו על האירועים. למשל, בראשית הסיפור הוא אומר: "כך ארירע שפחו (פלאו ואליסנדה) על עניין הכרנפיים, והסיקו ברוב היגיון, שאין אלא ניצול בודד...". שיטומו של המספר: "ברוב היגיון" הוא אירוני, שהרי הוא מציין במפורש שמסקנה "הגיגונית" זו מבוססת על התעלמות מן הפרט העיקרי - הכרנפיים - המבדיל את האיש הזקן משאר בני התומתה.

המספר מביען אל פלאו ואל אשטו חזים אירוניים נוספים, המאיירים את כפיות הטובה שהם רוחשים כלפי מושעים: במקרה שגבו פלאו ואשטו הצלחה אליסנדה לציד עצמה

(פרק ה' פ')

במלתחה הטובה ביותר בכפר, ופלאיו יכול היה להרשות לעצמו לותר על עבוזתו כשורט. השנאים רכשו לעצם בית בן שתי קומות, ובו מרפסות וגנים, ועל החלונות התקינו טורגים, אך לא כדי למונע, חילתה, חדרת גנים לביתם אלא " כדי שלא יחורו מלאלcis" - דוגמת "המלך" שבזוכתו, צוכר, נבנה בית זה. בעלי הבית אינם מוכנים לגמול למיטיבם אפילו ברמה הבסיסית ביותר של יחסינו וקח". הם מפטאים אמנס את קירות הלול, אך לא על מנת לשפר את תנאיו של האיש אלא כדי להבטיח שהבית, שנבנה הוזה לו, לא יתבלה קודם זמנו. כשהחרס הלול, עקב הזנחה, מגרשת אליפנקה את הייצור במטהו וקוברת (**אתפארה**) כי "אסתון הוא לחיות בגיהנות זה המלא מלאלcis", וכאשר נוטש בעל הכנסים את הבית לצמיות, נפלות מפה "אנחת רוחה, לمعנה ולמענו...]" שכן עתה כבר לא היה מטען בחיה...".

הדמיות בספר שקוות עד צוואר במעשים היזט-יומיים הטריוויאליים והללו ממלאים את עולמן כליל. لكن אין הקורא מופגע כשמדוח לו כי אליסנה, שחזינה במלך עף באוויר "המשיכה לעקוב אחריו עד שטיימה לחוץ את הבצל". השילוב בין המעשים הקטניים והగרטיים של חיתוך בצל לבין התופעות המסתוריות הגוזלות של מלכים עפים באוויר (ומבחןיה זיאנית: השילוב בין הפנטסטי לреיאלי) הוא אחת הדרכים לייצרת האירונית הקומית בספר, והוא נועד למדד דבר מה מהותי על מידת הקטניות וקוצר ההשגה האנושי.

בקטעים רבים מאנץ' המספר את זווית הראייה של תושבי הכפר ומדובר כאילו מגורנס. אולם זהה רק תחבולת מתחכמת, שכן האירוניים שאوتם בוחר המספר להציג דרך עינוי של הציבור, אף הם נשאים עט משקע אירוני. לדוגמה, ברצonus לסייע את הייצור המזר, קוראים פלאיו ואשתו "לאחת השכנות, שהייתה בקייה בכל ענייני החיים והמוות". ייחסו ידיעה מוחלטת לדמות אונשית מסגיר את יחסיו המגלג של המספר. שרי, מי שבקי בכל ענייני החיים והמוות שלט בכל, ביקום ובמה שעבר לו. האירונית עד מتعצמת כאשר נמסר לנו שדי לה, לשכנת, "במבת אחד" כדי זהות ולטוג את הייצור: "זה מלאך - אמרה להם - אין ספק שבא לקחת את הילד". דוגמה נוספת: המספר מצין שהמלך "זדהה אותם (את צורי הנפלין) בדרך שזכה מבלי לטעם, אפיל, את מעدني האפיפוריים..." עד כאן התיאור הינו עובדתי, אולם בהמשך מאמץ המספר לעצמו את זווית ראייתם של התושבים ומציג את התלבותם: "ולא נודע לעולם, אם מושט מלאות או בשי זקנה, סופו, שלא אכל דבר מלבד דיסות חיציל". התלבות זו, כמו כל שאר הניסיונות לתת הסברים רציונליים להתרחשויות בלתי רציונליות, נתפסת בעניין המספר בדבר עקר ומיותר.

קול המספר מתאחד לכורה עם קולם של אנשי הכפר, גם כאשר הוא מתאר את המקורה העוגום שאירע לאישה שהפכה לעכבר. ניסוחים כגון: "אולים מה שבר את הלב לא היה גופה שלא דרך הטבע, כי אם ההתייסרות הכהנה שבה סיירה את פרטיו האston שלhh", או תיאור המופיע כי"טען אמת אונשית הרבה כל כך ובצדקה לך מפheid שצזה...". מטיסרים את יחסיו המזולזל של המספר כלפי בריות אלה, המסוגלות להבין רק סיפור שוחט דמעות עם לzechuti בדור בצד. (מסקנה בנוסח: כה יעשה ליד אשר קמרה את פי הורי...).

(וילבי)

המספר אף אינו נמנע מהיגדים ישירים בוטים יותר, כאשר הוא מכנה את החמון בשם "הנשומות הצדיקיות".

(אקלט) המספר נוצר באירוניה גם כשהוא מאייר באור מגוחך את חשיבותם הקונוניציונלית והמשמעות של התושבים, כפי שהיא מותבאת בבחינה שלהם ערכיהם לצור המכונף. פלה (הן) נדרש להפגין את כוחו בעשיית נסיט ולホוכית כי הוא מסוגל להשיב לעיוור את ראייתו, להחזיר למשותק את כושר הליכתו ולהבריא את המצורך מפציעו. אבל, למרות "כישלונו" של האיש המכונף בביבוצע ממשימות אלה, נמנע מהציבור לסוגו כנתול CISORIM מאגיימ, שהרי העיוור צימח שלוש שנים חדשות, המשותק עמד לזכות בלוטו, ומפציעו המצורך, שלא הגלייזו, עלו ופרחו חמניות. בהארותו האירונית מבקש המספר לרמז כי כל השאלות החקירניות של בני הכהר, כמו גם נטיות האנושית להדביק תווות ולקבל הסברים, אינם ממין העניין. לדעתו טווה הציבור גם בהתייחסו לתופעה בלתי מובנת זו כאשר היא נעדרה לפEK את צרכיו ורצונותיו.

תפקידן של תשתיות מיתיות וסמליות בספר

מרקסט מושקע ביצירתו חומרים מיתולוגיים, אך הלו עומדים כולם בסימן של הפחתה והקטנה. לדוגמה, כבר נאמר כי בדמותו של בעל הכנפים בספר קיים הד למסורת הקדומות של המלך הנופל. ואולם, בנבדל ממסורת אלו, לאדון המכונף בספר אין שׂבג והזר אלא רק עליבות המעוורות דחיה: בכינויו מקרים טיפילים, גולגולתו מקריפה, וכי מרוטות למחצה ובפיו רק שניים מעטים. הוא רובץ בתוך קליפות ושירי אוכל, והסבירה האופפת אותו עמדת גם היא בסימן של התנוונות: השמים והים נראים כפישה של אָף, סרטנים מתיים מציפים את חצר הבית, הול מטופר והבית החדש מתבלה טרט זמן. גם את האפיזקה על האישה שהפכה לעכבר ניתן ליחס למסורת המתאמורפוות הרווחת בספרים מיתולוגיים (למשל בספר על נركיס שחף לפרש, על דמנה שהפכה לעז, על קליסטו שהפכה לדובה, על גלאלאטיאשה שהפכה מפסל לאישה ועוד ועוד).

יתכן כי היפוך האישה לעכבר, אצל מרקסט, נסמך על המיתוס של אראכנה⁴: הספר מתאר נערה כפרית שנינה בכישرون אריגה נדר. המתבוננים במעשה אמןותה המופלא העלו השער כי האלה מינרואה (המכורחת ביוון בשם אוננה) היא שלימדה את הנערה מלאכה זו. ואולם אראכנה הכתישה זאת בתוקף והצעה כי השתיים יתחרו ביניהן. במעשה אמןותה, שהוצג בתחרויות, בחורה אראכנה להראות את חולשות האלים ואת שגיאותיהם. כשהשתיממה התחרויות בניתונה, זעם האלה מינרואה כל כך, עד כי השחיתה את יצירותה של אראכנה ועוררה בה רגשות אשמה וbosha. אראכנה, שהתקשתה לשאות זאת, איבדה עצמה לדעת. בעקבות מותה חשה מינרואה חרפת מה. היא התיזה על אראכנה נזול פלאים, שהחיתה את הנערה אך היא הפכה לעכבר. בספר המיתולוגי נתפסים כישרונה ומעשיה של אראכנה כהתגרות מפורשת באלים. אך אצל מרקסט נמצא רק חז קלוש ומוגמד של

4 ראו: Bulfinch Thomas, *The Age of Fable*, New American Library, 1962, pp. 142-145.
כמו כן ראו: אבנדייס, מיטאטורוז, מוסד ביאליק, תרגם שי דיקמן, כרך א', עמ' 223-216.
וכן: עדית המילטון, מיתולוגיה, מסדה, עמ' 249.

(המשך)

סיפורו המיתוס. כמו בדמות המלאן הנופל, חלה רדוֹקָצִיה גם בדמות הנערה אשר הפכה לעכבייש. לא מאנך עט אליטס חולל בה את התמורה, אלא רק טיבה קטנונית וארצית - המריית פי הוריה בלבכתה אל נשף הריקודים.

המחבר שיקע בתוך סיפורו שכני מיתוסים קדומים. אך בעוד שהמיתוס נועד במהותו לפרש תופעות בעולם, קטיע המיתולוגיה המדולדלים ביצירתו של מרקס איבדו מכוח ראשון זה והם עומדים כאבּר מַנְאָגָן ואינם מסוגלים עוד לשמש מפְתַּח להבנת ההוויה והמציאות שביצירותנו. ניתן אולי גם למצוא קשר בין הרדוֹקָצִיה של היסודות המיתולוגיים לבין המציאות האנושית והחوتה המתוארת בספר.

המחבר שותל בתוך יצירתו גם מוטיבים חזוריים, המעודדים את הקורא לארגן מתוכם משמעותיות סמליות. דוגמה לכך ניתן לראות באזכור התכווף של השינויים: נמסר שלזקו המכונף היו רק שניים בודדים, כי שניים החלו בזקענות מפני של התינוק וכי העיור, שלא חשוב לו מאור עינייו, צימח שלוש שניםים חדשות. ואולם, כשותה שהמසפר, דוברו ובא כוחו של המחבר, מLAGGER על ניסיונות הסיווג של תושבי הכפר ומסתייג מנטייתם לדוד את המסתורי ולהפכו לחלק מן הטריוויאלי, כך מתעתע המחבר, גבריאל גרשיה מרקס, בנסיבותיה הוראי. אמן הוא מפתח אותן בחומריות ובאמצעים אמנותיים, העשויים לנפּוֹגָלָיִים של פירושים, אך מצד זה הוא מאותת לקורא כי כל ניסיון לעשות בהם שימוש ולפצח באמצעותו את חיית האיש המכונף, כמו כן פרשנות העקרה והמוגחת של אנשי הכפר. יתכן כי המחבר, שיצירויות הקוזמות זכו לפירושים סמליים, אלגוריים ואחרים, פונה כאן אל נמענו באמירה ארسطופואטית⁵ ומצביע להם לקרו את סיפורו באופן שונה מזרכם של התושבים "לקראוי" את המציאות שմסבירם. אולי משום כך העיניק מופיעו את כותרת המשנה "סיפור ילדים", וזאת מתוך הנחה שהקורא יהיה פתוח יותר לקבל את נושא הדמיון בזיאר של ספרות ילדים. מכל מקום ניתן לראות בכך ביטוי רצונו של המחבר למנוע מקרים או את הצורך לתרגם את המתואר בספר לחוקיות לנוגית כלשהי או למשמעות אלגורית כזאת ואחרת. האיש בעל הכנפיים הוא בחזקת תעלומה בלתי פתרה בראשית הספר, כאשר הוא נוחת בחצר הבית, וועלוי להישאר כזה גם בסיום הספר, כאשר הוא נהפּן ליינקודה דמיונית באופק חיים". אולי מן הרואין הוא שהקורא יזח את כל הניתוח הספרותי דקדקי, על אף שהוא מרגל בהם, לימד להעיר ולקיים את הדמיוני ואת הפנטסטי, הפורצים את גבולות החיגיון, ויגלה פתיחות גם אל הבלתי ניתן להבנה ולהסביר.

מַגָּן דִּין לכיתה ט'

מדריך למורה

משרד החינוך, התרבות והספורט
המנהל חינוכי
האגף לתכניות לימודים

הנ

צוות ספרות בית הספר העלייסובי הכללי
צוות נט"ע בספרות, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת ת"א

